Zemkopības ministrija

Republikas laukums 2, Rīga, LV-1981, tālr. 67027010, fakss 67027512, e-pasts pasts@zm.gov.lv, www.zm.gov.lv

IEKŠĒJIE NOTEIKUMI
Rīgā

27.05.2026 Nr. 17

Medījamo dzīvnieku populāciju stāvokļa novērtēšanas un pieļaujamā nomedīšanas apjoma noteikšanas metodika

Izdoti saskaņā ar
Medību likuma 20. panta trešo daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Metodika nosaka kārtību, kādā novērtē medījamo sugu dzīvnieku populāciju stāvokli un nosaka pieļaujamo nomedīšanas apjomu medību platībās.

2. Lietoto terminu skaidrojums:

2.1. **populācija –** vienas sugas īpatņu kopums, kas apdzīvo vienu teritoriju;

2.2. **skaits** – īpatņu daudzums populācijā;

2.3. **izplatība –** populācijas īpatņu teritoriālais izvietojums;

2.4. **populācijas stāvoklis** – populācijas izplatības, skaita, blīvuma, dzimuma un vecuma struktūras vai citu faktoru raksturojums attiecīgajā teritorijā;

2.5. **populācijas stāvokļa uzlabošana** – ietekme, kuras dēļ populācija var palielināties un (vai) paplašināt savu izplatību;

2.6. **populācijas stāvokļa saglabāšana** – ietekme, kuras dēļ populācijas lielums būtiski nemainās un (vai) populācija saglabā savu izplatību;

2.7. **populācijas stāvokļa ierobežošana** – ietekme, kuras dēļ būtiski samazinās populācijas lielums un (vai) izplatība;

2.8. **dzīvnieku uzskaite** – darbības, ko veic dabā, lai pēc tiešām vai netiešām pazīmēm noteiktu īpatņu skaitu;

2.9. **zinātniski pamatotas dzīvnieku uzskaites un monitoringa metodes** – dzīvnieku uzskaites vai monitoringa metodes, kas publicētas recenzētos zinātniskos darbos;

2.10. **dzīvnieku skaita novērtēšana** – īpatņu skaita aprēķins, kura pamatā ir uzskaite vai salīdzinājums ar skaitu, kas noteikts citā laikā vai platībā (skaita ekstrapolācija vai interpolācija no vienas platības uz citu);

2.11. pārējie termini lietoti Medību likuma 1. panta izpratnē.

II. Medījamo dzīvnieku populāciju stāvokļa novērtēšana

3. Medījamo dzīvnieku populāciju stāvokļa novērtēšanā ietilpst:

3.1. sugas izplatības novērtējums (vienmērīgums);

3.2. dzīvnieku skaita noteikšana;

3.3. populācijas pārmaiņu tendences novērtējums – samazinās, saglabājas, palielinās;

3.4. demogrāfiskā stāvokļa novērtējums (dzimumu struktūra), vairošanās pierādījumi, medību sezonā nomedīto dzīvnieku skaits, nomedīto un kritušo limitēto medījamo dzīvnieku dzimuma un vecuma struktūra;

3.5. mijiedarbība ar citām sugām (plēsēji, konkurenti);

3.6. informācija par postījumiem mežsaimniecībai un lauksaimniecībai;

3.7. cita nozīmīga informācija – dzīvnieku piebarošana, iežogotu platību tuvums, satiksmes infrastruktūra, aizsardzības pasākumi pret postījumiem mežsaimniecībai un lauksaimniecībai;

3.8. lēmumi par populācijas stāvokļa *uzlabošanu, saglabāšanu* vai *ierobežošanu*.

4. Dzīvnieku skaita noteikšanai izmanto dzīvnieku uzskaiti vai dzīvnieku skaita novērtēšanu.

5. Dzīvnieku uzskaitei izmanto šādas metodes:

5.1. pēc medījamo dzīvnieku pēdām sniegā;

5.2. ar medījamo dzīvnieku dzīšanu;

5.3. aļņu, staltbriežu un stirnu uzskaiti pēc ziemas ekskrementiem (turpmāk – ekskrementu metode);

5.4. staltbriežu, stirnu un meža cūku uzskaiti barošanās un piebarošanas vietās;

5.5. medību platību apdzīvotības blīvuma noteikšanu pēc tiešiem vizuāliem dzīvnieku novērojumiem;

5.6. bebru uzskaiti pēc to apmetnēm.

6. Uzskaiti pēc dzīvnieku pēdām sniegā veic šādā kārtībā:

6.1. iepriekš ieplānotā uzskaites maršrutā dodas vienu diennakti pēc sniega uzsnigšanas vai, ja svaiga sniega nav bijis, pēc esošo pēdu nodzēšanas. Uzskaiti neveic uzreiz pēc pirmā sniega uzsnigšanas, kā arī dziļa sniega apstākļos;

6.2. uzskaites maršrutus izvēlas pa kvartālu stigām un meža ceļiem tā, lai novērstu dubultgājienus un tiktu ietverta visa uzskaites teritorija;

6.3. uzskaites maršrutos dodas vienlaikus un uz iepriekš sagatavotas maršruta shēmas (kartogrāfiskais materiāls) atzīmē svaigās dzīvnieku pēdas, norādot dzīvnieku pārvietošanās virzienu, skaitu un sugu. Ja atsevišķās vietās uz kvartālu stigas vai meža ceļa pēdu ir tik daudz, ka nav iespējams noteikt dzīvnieku skaitu un kustības virzienu, šo vietu apiet pa mežu;

6.4. ja uzskaites maršruts šķērso regulāri izmantotu dzīvnieku taku, uz kuras nav iespējams noteikt dzīvnieku skaitu, vietu shēmā apzīmē kā "dzīvnieku taka". Uzskaites maršrutu ar vairākām dzīvnieku takām kopējā uzskaites platībā neietver. Visas novirzes no plānotā maršruta atzīmē shēmā tā, lai būtu iespējams noteikt platību, kurā veic uzskaiti;

6.5. uzskaites teritorijā esošo dzīvnieku skaitu aprēķina katrai sugai atsevišķi, no uzskaites teritorijā ieejošo dzīvnieku skaita atņemot izejošo dzīvnieku skaitu. Lai iegūtu precīzākus datus, pēc šādas metodes dzīvniekus var uzskaitīt divas dienas pēc kārtas, pirmajā dienā uzskaitīto dzīvnieku pēdas nodzēšot. Šajā gadījumā dzīvnieku skaitu aprēķina, ņemot vērā to dzīvnieku skaitu, kuru pēdas pirmajā dienā nav uzskaitītas.

7. Uzskaiti ar dzīvnieku dzīšanu veic medībās ar dzinējiem, ja medību dalībnieku skaits ir pietiekams, lai uzskaitītu visus iztraucētos dzīvniekus. Pēc masta beigšanas medību vadītājs izdara aptauju par to, kuras sugas un dzimuma (mātīte, tēviņš, jaunāks par gadu, dzimums nezināms) dzīvnieki mastā redzēti. Redzēto dzīvnieku skaitu nosaka tā, lai vienu un to pašu dzīvnieku nepieskaitītu divreiz. Veidlapā dzīvnieku uzskaitei medībās ar dzinējiem (1. pielikums) apkopo informāciju par katrā mastā redzētajiem un nomedītajiem dzīvniekiem. Ja vienas medību sezonas laikā to pašu mastu dzen atkārtoti, uzskaiti veic tikai pirmajā dzīšanas reizē.

8. Šo iekšējo noteikumu 5.1. un 5.2. apakšpunktā minētās metodes dzīvnieku skaita

noteikšanai izmanto tikai tad, ja visā medību sezonā pēc šīm metodēm dzīvnieki uzskaitīti vismaz 30 procentos no kopējās teritorijas, uz kuru attiecina uzskaites datus. Ja ar minētajām metodēm dzīvnieki uzskaitīti mazāk nekā 30 procentos no teritorijas kopplatības, dzīvnieku skaitu visā teritorijā nosaka, kombinējot rezultātus, kas iegūti ar vairāk nekā vienu uzskaites metodi.

9. Uzskaiti pēc ekskrementu metodes veic meža zemēs vai pēc apauguma stāvokļa mežam līdzīgās platībās (stirnām arī lauksaimniecībā izmantojamā zeme):

9.1. tūlīt pēc sniega pilnīgas nokušanas līdz pat zemsedzes un pameža augu saplaukšanai. Ekskrementu kaudzītes uzskaita transektos, kuru platums ir divi metri. Parauglaukumus izvēlas uz kvartāla iedomātas viduslīnijas tā, lai parauglaukumos būtu ietverts pēc iespējas vairāk nogabalu. Izvēlas tādu parauglaukumu skaitu, lai no kopējās teritorijas, uz kuru attiecina uzskaites datus, parauglaukumu platība aizņemtu 0,2–0,3 procentus. Katrā parauglaukumā nosaka ekskrementu kaudzīšu skaitu atsevišķi katrai dzīvnieku sugai;

9.2. dzīvnieku skaita aprēķinam izmantojot šādu formulu:

$$N = \frac{m*S*10000}{2*l*t*f}$$ kur,

N – dzīvnieku skaits;

m – uzskaitītais ekskrementu kaudzīšu skaits;

S – teritorija, uz kuru attiecina uzskaites datus, ha;

l – kopējais transekta garums, m;

t – uzskaites periods dienās (skaitot no 15. oktobra līdz uzskaites dienai);

f – ekskrementu kaudzītes, ko dzīvnieks vidēji atstāj vienā dienā (alnim – 20, stirnām un staltbriežiem – 16).

10. Staltbriežu, stirnu un meža cūku uzskaiti barošanās un piebarošanas vietās veic:

10.1. medību iecirkņos, kuros ir pastāvīgas regulāras barošanās vietas, kas izvietotas ne retāk kā pa vienai uz 500 hektāriem;

10.2. medību sezonas beigās, pēc iespējas vienlaikus apsekojot barošanās vietas;

10.3. katru barošanās vietu apsekojot ne mazāk kā divas reizes un pēc iespējas mainot apsekošanas diennakts laiku;

10.4. iegūtos datus ierakstot veidlapā dzīvnieku uzskaitei barošanās vai piebarošanas vietās (2. pielikums) un tajā norādot platību, katras barošanās vietas numuru vai īsu barošanās vai piebarošanas vietas aprakstu. Uzskaitei izmanto lielāko vienā reizē fiksēto dzīvnieku skaitu.

11. Medību platību apdzīvotības blīvumu pēc tiešiem vizuāliem dzīvnieku novērojumiem nosaka tām sugām, piemēram, aļņiem, mežacūkām, stirnām, kuras viegli identificēt to bēgšanas laikā no uzskaites veicēja. Uzskaitei:

11.1. izvēlas vienu sugu, taču uzskaites laikā fiksē arī nejaušos citu medījamo sugu dzīvnieku novērojumus;

11.2. izvēlas laiku no pulksten 11.00 līdz 16.00, kad dzīvnieki ir mazāk kustīgi, jebkurā gadalaikā vienā medību sezonā;

11.3. izmanto kompasu un kvalitatīvu kartogrāfisko materiālu vai ģeogrāfiskās pozicionēšanas iekārtas (GPS uztvērējus), kas dabā ļauj pastāvīgi noteikt atrašanās vietu attiecībā pret mežmalām, meža ceļiem, stigām, grāvjiem un citiem topogrāfiski attēlotiem objektiem.. GPS uztvērējus lieto tikai tad, ja attiecīgajā apvidū ir nodrošināta to pastāvīga funkcionēšana – ir darbam atbilstošs koku vainagu segums;

11.4. izdala parauglaukumus pēc šādiem kritērijiem:

11.4.1. platību kartogrāfiski sadala kvadrātos ar tīklu, kurā katras kvadrāta malas garums

ir 500 metru;

11.4.2. no iegūtajiem kvadrātiem izvēlas tos, kuros mežs un krūmāji pēc izvietojuma kartē aizņem ne mazāk kā 75 % no kvadrāta platības. No šiem kvadrātiem savukārt izvēlas dabā pārbaudāmos tā, lai pēc iespējas vienmērīgāk nosegtu visu pārbaudāmās teritorijas mežaino platību;

11.4.3. dabā pārbaudāmo kvadrātu kopplatība attiecīgajā teritorijā nedrīkst būt mazāka par 1000 hektāriem (vismaz 40 kvadrātu);

11.4.4. kvadrātus, kas novietoti līdzās vai tādā attālumā, ka iztraucēts dzīvnieks uzskaites laikā var pāriet no viena kvadrāta uz otru, nedrīkst pārbaudīt vienā un tajā pašā dienā;

11.5. pārbauda kvadrātus dabā:

11.5.1. pēc iespējas uzmanīgi, sākot ar vietu, kur, visticamāk, gaidāma uzskaitei paredzētās sugas dzīvnieku uzturēšanās;

11.5.2. atzīmējot tieši novērotus vai citādi nepārprotami konstatētus dzīvniekus, kas pārbaudes laikā atrodas attiecīgajā kvadrātā;

11.5.3. pārtraucot kvadrāta pārbaudi pēc sastapšanās ar uzskaitei paredzētās sugas dzīvnieku, jo dabā nav iespējams noteikt, vai pēc laika atkārtoti novērotie dzīvnieki ir citi vai tie paši, kas attiecīgajā kvadrātā redzēti iepriekš. Ja dzīvnieki novēroti tieši, uzrāda to dzīvnieku skaitu, kas redzēts vienlaikus. Pārbaudes laikā izdara pierakstus, atzīmējot attiecīgā kvadrāta numuru, datumu, laiku, novērotos dzīvniekus (arī nejauši novērotās medījamās sugas) un to skaitu. Ja dzīvnieki konstatēti pēc skaņas vai nepārprotami tikko atstātām darbības pēdām, bet tieši nav novēroti, norāda tikai minimālo iespējamo īpatņu skaitu.

11.6. apkopo novērojumus medību platību apdzīvotības blīvuma noteikšanas rezultātu kopsavilkuma tabulā (3. pielikums), sasummējot kvadrātos novērotos un pēc netiešām pazīmēm konstatētos dzīvniekus, un, ja pārbaudīto kvadrātu kopplatība bijusi lielāka, pārrēķina uz 1000 hektāriem meža zemju.

12. Bebru skaitu nosaka pēc to apmetnēm – atsevišķu īpatņu, pāru vai ģimeņu pastāvīgas uzturēšanās vietām. Apmetņu skaitu ezeros un nosusināšanas sistēmās nosaka pēc vietām, kurās konstatētas svaigas bebru darbības pēdas. Upēs, kur bebru darbība iespējama nepārtrauktā posmā, par vienu apmetni uzskata katru bebru apdzīvoto kilometru. Ja nav precīzas informācijas par apmetnēs esošo dzīvnieku skaitu, tad bebru skaitu aprēķina, reizinot teritorijā esošo apmetņu skaitu ar četri (ar pilnīgas izķeršanas metodi noskaidrotais vidējais bebru daudzums vienā apmetnē).

13. Medījamos dzīvniekus var uzskaitīt vai veikt to monitoringu, izmantojot arī citas zinātniski pamatotas metodes. Vilku populācijas monitorings ietver ziņas par novērotām vilku klātbūtnes pazīmēm kvadrātos, ko veido kvadrātu tīkls TKS-93 sistēmā, ar vienas malas garumu līdz 10 km.

14. Dzīvnieku skaitu novērtē gadījumos, ja dzīvniekus nav lietderīgi vai nav iespējams uzskaitīt. Skaitu novērtē, pārrēķinot:

14.1. uzskaites datus no mazākas platības uz lielāku – matemātiski ekstrapolējot;

14.2. zinot skaita un izplatības pārmaiņu tendences – no viena laikposma uz citu (grafiski ekstrapolējot).

15. Matemātiski ekstrapolējot uzskaites datus, platību attiecība nevar pārsniegt vienu ceturto daļu.

16. Skaita grafiska ekstrapolēšana notiek saskaņā ar novērtētajām populācijas pārmaiņu tendencēm, kas pamatotas ar šo iekšējo noteikumu 3.4., 3.5. un 3.8. apakšpunktā minētajiem kritērijiem.

17. Ievērojot populācijas pārmaiņu tendences, skaita grafiskā ekstrapolēšanā piemēro

atbilstošus koeficientus:

17.1. dzīvnieku skaits samazinās – ≤ 0,9;

17.2. dzīvnieku skaits saglabājas – 0,91–1,10;

17.3. dzīvnieku skaits palielinās – 1,11–1,25.

18. Medījamo dzīvnieku populācijas stāvokļa novērtēšanu Valsts meža dienesta virsmežniecībā (turpmāk – virsmežniecība) organizē virsmežzinis.

19. Virsmežzinis nosaka dzīvnieku skaita noteikšanas teritoriālās vienības – vienlaidus teritorijas ar noteiktām dabā eksistējošām robežām (turpmāk – uzskaites vienības), kurās ietver vienu vai vairākus pēc iespējas nedalītus medību iecirkņus un kuras, ievērojot kopējo medību platību, nav mazākas par 20 000 hektāriem vilkiem, 5000 hektāriem aļņiem un staltbriežiem, 1500 hektāriem mežacūkām un 500 hektāriem stirnām. Dzīvnieku skaitu nosaka neatkarīgi no uzskaites vienībā ietverto medību iecirkņu robežām.

20. Dzīvnieku skaita noteikšanas rezultātus uzskaites vienībās virsmežniecības atbildīgās amatpersonas apkopo veidlapā "Meža dzīvnieku uzskaite" (4. pielikums).

21. Kopējo dzīvnieku skaita noteikšanas rezultātu pa uzskaites vienībām apstiprina virsmežzinis.

22. Pēc apstiprinātā dzīvnieku skaita uzskaites vienībās izrēķina vidējo dzīvnieku blīvumu, medību platībā ieskaitot:

22.1. meža zemes, krūmājus un purvus – alnim;

22.2. meža zemes, krūmājus, purvus un lauksaimniecībā izmantojamo zemi – stirnai, mežacūkai un staltbriedim.

23. Medību iecirkņos, kas atrodas vienā uzskaites vienībā, dzīvnieku skaitu aprēķina, kopējo dzīvnieku skaitu uzskaites vienībā sadalot pa medību iecirkņiem proporcionāli to platībai pēc stāvokļa 1. aprīlī atbilstoši šo iekšējo noteikumu 22. punkta kritērijiem un ņemot vērā šādu informāciju:

23.1. sugas izplatības novērtējumu (vienmērīgums);

23.2. medījamo dzīvnieku izvietojuma teritoriālās īpatnības, tās atbilstoši pamatojot;

23.3. postījumus mežsaimniecībai un lauksaimniecībai.

24. Kopējo dzīvnieku skaitu valstī Valsts meža dienests aprēķina kā attiecīgajās virsmežniecībās noteikto dzīvnieku skaita aritmētisko summu, kas noapaļota līdz veseliem tūkstošiem, bet vilkiem – līdz veseliem simtiem.

III. Limitēto medījamo dzīvnieku pieļaujamā nomedīšanas apjoma noteikšana

25. Vilku, medņu un rubeņu nomedīšanas pieļaujamo apjomu nosaka saskaņā ar šo metodiku, papildus ņemot vērā arī Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas apstiprināto attiecīgās dzīvnieku sugas aizsardzības plānu, kā arī zinātnisko pētījumu rezultātus par attiecīgo dzīvnieku sugu.

26. Vilku pieļaujamo nomedīšanas apjomu, ievērojot šo iekšējo noteikumu 25. punktu, nosaka:

26.1. iepriekšējās medību sezonas apjomā vai to palielina par 1-30 %, ja tā izpilde bijusi ≥90 %;

26.2. iepriekšējās medību sezonas apjomu samazinot par 1-10 %, ja tā izpilde bijusi ≤90 %;

26.3. samazinot iepriekšējās medību sezonas apjomu, ja Valsts meža dienests konstatē populācijas stāvokļa pasliktināšanos pēc datiem, kas iegūti šo iekšējo noteikumu 13. punktā

paredzētajā kārtībā.

27. Lēmumus par grozījumiem noteiktajos vilku nomedīšanas apjomos Valsts meža dienests pieņem atbilstoši medījamo dzīvnieku populācijas stāvoklim.

28. Atbilstoši medījamo dzīvnieku populācijas stāvokļa novērtējuma datiem pieļaujamo nomedīšanas apjomu katrā uzskaites vienībā pamato ar lēmumu par populācijas stāvokļa *uzlabošanu, saglabāšanu* vai *ierobežošanu*.

29. Lēmumu par populācijas stāvokļa *uzlabošanu* dzīvnieku skaita noteikšanas teritoriālā vienībā pieņem, ja:

29.1. iepriekšējā medību sezonā nav konstatēti postījumi mežsaimniecībai un lauksaimniecībai;

29.2. suga nav izplatīta visā teritorijā, kurā tā varētu dzīvot, pastāvot piemērotiem vides apstākļiem;

29.3. demogrāfiskais stāvoklis un pārmaiņu tendence neliecina par pieaugumu un to, iespējams, nomāc dabiskie ienaidnieki vai citi faktori.

30. Lēmumu par populācijas stāvokļa *saglabāšanu* dzīvnieku skaita noteikšanas teritoriālajā vienībā pieņem, ja:

30.1. nav konstatēti būtiski postījumi mežsaimniecībai un lauksaimniecībai;

30.2. suga izplatīta visā teritorijā, kurā tai ir labvēlīgi apstākļi un pieejami piemēroti vides resursi;

30.3. demogrāfiskais stāvoklis un izmaiņu tendence ir stabila, to būtiski neietekmē dabiskie ienaidnieki vai citi faktori.

31. Lēmumu par populācijas stāvokļa *ierobežošanu* dzīvnieku skaita noteikšanas teritoriālā vienībā pieņem, ja:

31.1. dzīvnieki nodara ievērojamus postījumus mežsaimniecībai vai lauksaimniecībai;

31.2. ir izplatīti visā teritorijā, kur tiem pieejami piemēroti apstākļi un vides resursi, kā arī regulāri ieklīst teritorijās, kas tiem nav piemērotas;

31.3. tiek veikti pasākumi postījumu mazināšanai;

31.4. valstī vai tās daļā ir konstatēta epizootija vai tās draudi.

32. Uzskaites vienībās un medību iecirkņos medījamo dzīvnieku pieļaujamo nomedīšanas apjomu nosaka, ievērojot populācijas stāvoklim atbilstošu dzimuma un vecuma struktūru (5. pielikums):

32.1. ja nepieciešams, meža cūku pieļaujamā nomedīšanas apjoma projektā atsevišķi nosaka nomedījamo sivēnu skaitu;

32.2. aļņu pieļaujamā nomedīšanas apjomā atsevišķi nosaka pieaugušo dzīvnieku un teļu, bet, ja nepieciešams, arī buļļu un govju nomedīšanas apjomu;

32.3. staltbriežu pieļaujamā nomedīšanas apjomā atsevišķi nosaka buļļu, govju un teļu nomedīšanas apjomu;

32.4. stirnu pieļaujamā nomedīšanas apjoma projektā atsevišķi nosaka āžu un kazu vai kazlēnu nomedīšanas apjomu.

33. Pieļaujamo nomedīšanas apjomu (6. pielikums) uzskaites vienībās un medību iecirkņos, ievērojot Medību likuma 19. pantā noteiktās prasības, apstiprina virsmežzinis.

34. Informācijas aprites kārtību un termiņus nosaka Valsts meža dienests.

IV. Noslēguma jautājumi

35. Atzīt par spēku zaudējušus Zemkopības ministrijas 2025. gada 4. jūlija iekšējos noteikumus Nr. 28 "Medījamo dzīvnieku populāciju stāvokļa novērtēšanas un pieļaujamā nomedīšanas apjoma noteikšanas metodika".

36. Šie iekšējie noteikumi stājas spēkā to parakstīšanas brīdī.

Ekonomikas ministrs,
zemkopības ministra pienākumu izpildītājs V. Valainis

Skrastiņa, 67027647
Evelina.Skrastina@zm.gov.lv

Nosūtīšanas uzdevums – ministram;
Meža departamentam;
Juridiskajam departamentam;
Audita departamentam;
Valsts meža dienestam.

ŠIS DOKUMENTS IR PARAKSTĪTS AR DROŠU
ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU